

چکیده

زمینه و هدف پژوهش

چکیده‌ها حاوی اطلاعات اصلی و مهم مقاله هستند که خواننده را به محتوای اطلاعاتی مقاله راهنمایی می‌کنند. از این رو به ساختار و محتوای اطلاعاتی چکیده مقالات، با افزایش انتشار مجلات بیش از پیش تأکید می‌شود. پژوهش حاضر به ارزیابی چکیده مقالات کارآزمایی‌های بالینی تصادفی کنترل شده در PubMed نمایه شده‌اند، پرداخته شد. کارآزمایی بالینی تصادفی کنترل شده به عنوان بهترین نوع از مطالعات مداخله‌ای در جهت درمان بیماران شناخته می‌شود که با هدف ایجاد مداخله روی انسان انجام می‌گیرد.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع پیمایشی توصیفی (مقطعی) است. جامعه پژوهش شامل ۳۱۴ مقاله از نوع کارآزمایی بالینی تصادفی کنترل شده با وابستگی سازمانی به دانشگاه علوم پزشکی تهران (۲۴۹) و دانشگاه علوم پزشکی ایران سابق (۶۵)، است که در PubMed است تا پایان سال ۲۰۱۰ نمایه شده بودند. در پژوهش حاضر هشت مورد از موارد خاص موجود در چک لیست CONSORT که از لحاظ روش‌شناسی انجام و گزارش کارآزمایی‌های بالینی تصادفی کنترل شده، مد نظر ارزیابان کیفیت مقالات است، مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

میانگین امتیاز کیفیت منتسب به چکیده مقالات با استفاده از چک لیست CONSORT، از امتیاز ۸-۰ برابر با ۴/۷۱ با انحراف استاندارد ۱/۰۲ به دست آمد. در این پژوهش هیچ یک از چکیده مقالات امتیاز کامل را کسب نکردند و بالاترین امتیاز کسب شده توسط چکیده مقالات امتیاز هفت بود. از میان طراحی نوع کارآزمایی بالینی تصادفی کنترل شده، کارآزمایی بالینی با شاهد‌های موازی نسبت به سایر طراحی‌ها بیشتر مورد استفاده قرار گرفته بود. اشاره به نوع تصادفی سازی، نوع کورسازی، تعداد مشارکت کنندگان درگیر در مطالعه از کیفیت مناسبی برخوردار نبود. از لحاظ کاربرد نوع مداخله در مطالعات، دارو با ۶۸٪ بیشتر از سایر مداخلات استفاده شده بود. میزان استفاده از این نوع طراحی در حوزه‌های موضوعی علوم بالینی و علوم پایه، در حوزه موضوعی زنان و زایمان و روان پزشکی نسبت به سایر حوزه‌های موضوعی بیشتر بود. از لحاظ زمان انتشار چکیده مقالات نمایه شده در PubMed بیشترین مقالات مربوط به سال ۲۰۰۸ بودند.

بحث و نتیجه گیری

کیفیت گزارش روش‌شناسی در مقالات کارآزمایی بالینی تصادفی کنترل شده در حد مناسبی نیست. برای گزارش بهتر نتایج باید آموزش‌های لازم برای پژوهشگران و نویسندگان مقالات داده شود. علاوه بر این سردبیران مجلات باید دستورالعمل گزارش صحیح این نوع از مطالعات را در راهنمای نگارش مقالات مجلات درج نمایند تا شاهد هر چه بهتر شدن گزارش این دست از مطالعات توسط نویسندگان باشند.

کلیدواژه‌ها: روش‌شناسی پژوهش، ارزیابی انتقاده منابع، کارآزمایی بالینی تصادفی کنترل شده، طراحی مطالعه، چک لیست CONSORT